

JELKI ANDRÁSNAK
EGY.
SZÜLETETT MAGYARNAK
TÖRTÉNETEI.

A' KI,
MINEK UTÁNNA
SOK SZERENTSÍTLEN ESETEKEN,
HAJÓ TÖRÉSEKEN, RABOSKODÁSON,
ÉS A' VAD EMBREK KÖZÖTT
ÉLETÉNEK KÜLÖMBFÉLE VESZÉDELMEIN
ÁLTAL MENT VÓLNA,
VÉGTÉRE
BATÁVIÁBAN NEVEZETES TISZTSÉGEKRE
HÁGOTT.

MAGYARBA FOGLALTA
SÁNDOR ISTVÁN.

GYÖRÖTT
STREIBIG JÓZSEF BETÖIVEL.

1791.

540.283

JELKI ANDRÁSNAK TÖRTÉNETEI.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

Ezen Jelki Andrásnak édes Attya Leopold, József, és Károly Császárokat, úgymint katona szolgált, 's Nándor Fejérvárnak meg-vételénél jelen vala. A' hadi szolgálatból való el-botsátása után Baján Báts Vármegyében le-telepede, és az ő három fiait Szabó mesterségre adá. Az öregbik közülök Bétsben keresé szerentséjét, 's idő múlva egy Császári 's Királyi udvari Szabónak a' helyét el-nyeré. Ez magához hívá az Öttsét Andrást, és minekutánna el-éré ez nála alkalmas voltát, javaslá neki a' Bátyya Párisba való menetelét, hogy ott tökéletességre jöhetne mesterségében. András szót fogada az ő Bátyyá-

nak, és 1754-dik esztendőben Bőjt más havának 13-dik napján Bétsből Prága felé útnak erede, onnan Drefzdába, Lipfiába, Norimbergába, és végre Erlangába érkezék. Itten két hónapig tartózkodék, 's az alatt az Ő mesterségét űzé.

A' Báltya hallván hírét ezen tartózkodásának, Őtet az Ő Páris felé való útjának félben hagyásáért egy levélben meg-pirongatá; kihezképest András ismét útjának erede, és Aschaffenburgba érkezék. Szintén akkor a' Római Birodalomban sokan a' katonák közé fogdostattak, és igen kevés héja vala, hogy Ő-is a' katonák közé nem kén-telenítették; mindazáltal egy fortéllyal meg-előzte a' veszedelmet. Egy paraszt afzfzony által egy puttonyban ki-vitteté magát a' városból egy forintért.

Ezen veszedelemből ki-szabadulván, ismét egy másba tántorodék, mert mihent Hannóviába érkezék, az Ő bizonyosság-levele, mellyet a' város' kapuja előtt mutogata, az isirásztól szétt szaggattaték, Ő maga pedig a' Kazárnyába vitteté, 's ott hadi szolgálatot kén-telenítették fel-venni, és egyéb újonnan fogadott katonákkal már Hannoverbe kellett volna által-vittetnie.

Sze-

Szerentséjére úgy történt, hogy a' Majna vízéhez való meg-érkezések után számos Rekruták hajókba helyhezttettek, Jelki mindazonáltal a' többivel addig hátra maradni kén-telenítették, a' míg ezek a' hajók vízfzfa-érkezének. Az alatt alkalmatossága adódott egy Tsehhele, ki hasonlóképen kénfzerítették katonává lenni, éjjel elfőznie.

Annakutánna egy ideig való tekergése után Bónában érkezék, holott Passus levelet nyere magának, mellyel utazását Nimvég felé folytatá. Itt egy Hassiabélire akada, ki Rotterdamba való utazását jelenté, a' hol bizonyos attyafia, és több más esmérősi volnának, kiknek segítségkel, könnyen hajót szerezne nékie, mellyen Frantzia Országba juthatna. Jelki tehát melléje adá magát, Rotterdamba érkezék, és azon Gazdának a' házánál, kit a' Hassiabéli maga attyafiának nevezé, leg-jobb módon meg-vendégelteté.

Négy nap múlva a' Hassiabéli egyszeriben el-tűnt, és a' Gazda azon meg-vendégeltetésért Jelkitől 50 Tallért kére. Jelki az Ő meg-jádoztatását, és az Ő üres erszényét eleibe tevő a' Gazdának, de mind haszontalan volt, katonává

a 3

kel-

kellott lennie, Uniformisba öltözteték, és go. Némettel 's egynehány Hollanduffal kilentz forint hópénz' fizetéssel hajóra helyezteték, mely is kevés idő múlva a' napkeleti Indiába készült evezni. Azon hajó 1755-dik esztendőben Mindfzent havának 30-dik napján valóban meg-is indult; azonnal más napon, midőn immár a' Britanniai tengeren, Frantzia és Anglia Országok között találkoznának, a' tengernek kevés órákig tartó tsendessége után terhes felhők gyűltek össze a' levegőben, és hirtelen egy ifzonyatos égi háború támadt. Az alatt mindenfelől kezdve vilámlani, és szünet nélkül menydörge; a' menykő szinte hajójokba bé-is üte, és rettenetes gyűladást okozta. Ez mindnyájokat olly igen megrettenté, hogy egészen oda vesztették minden bátorságokat. A' hajós Kapitány noha bátor nagy szívvel osztogató az Ő parantsolatit, és nagy bátorítással igyekezék mindnyájokat fel-ébreszteni, hogy nem volna mitől félni; fokaik mindazáltal az Ő intéseire nem figyelmeztek, némelyek megragadván holmi darab fákát, mások holmi deszkákat, a' tengerbe ugrának, Jelki egy gerendát által ölele, és az Ő életét a' tengerre bízta. Azon egész éjjel a' haboktól ide 's tova hanyattatván, a' hidegtől annyira meg-merevedett, hogy immár

a' ge-

a' gerendát kezei közül ki sem bocsáthatta; noha ezt egynehányszor. kész akartva kívánta volna tselekedni, mert immár szabaddulása oránt tellyességgel kétségbe esett. Más napra kelve, mikor az égi háború meg-fűnt, Jelki több egyéb társaival az Angliai halászfoktól a' habok közül kivettetett; az egyik közülök ötet úgy meg-vendégelé, hogy kevés időre az Ő erejét ismét visszanyeré. Jelki ezen jó szívű gazdához való haladatosságból magának a' gazdának, és az Ő tselédjének ruháit meg-föltozgatá.

Azonközben gyakran a' partra ki-jára, és kívánva várakozék egy olyan hajóra, a' mellyel onnan el-indúlhatna. Végre el-is éré kívánságát, mert egy más Hollandiai hajó hasonlóképen az égi háború által azon partra kivettetett; Ő azonnal a' Kapitányhoz méne, meg-beszéllé néki az Ő szenvedett történetét, és kéré, hogy ötöt a' hajóra fel-venni méltóztatnék. Ez azon okkal móddal fel-fogadá ötöt, hogy az alatt a' Hajólegényeknek a' ruhájokat ki-föltozgatná. Ezen hajónak az el-tzélzott tárgya Szurinám vala, egy Hollandiai telepedés (: *Colonia* :) Ámérikában, mellynek rév-partjára néhány hét múlva szerenstésen ki-is köte. A' hol minekutánna dohánnyal,

a. 4.

és

és egyéb árukkal meg-rakodott a' hajó, az ő vízfőz való menetelében egy égi háború által olly annyira meg-sértődött, hogy a' Kapitány az hajónak mennél előbb való meg-javítása' kedvéért szükségesnek állította a' Lizaboni rév-part-hoz folyamodni, a' mellyen 1756-dik esztendőben Böjt elő havában ki-is köte. Jelkinek alkalmatossága vala azon kö rakásokat és maradványokat látni, mellyeket ezen Portugalliai Fővárosból 1755-dik esztendőben Sz. András havának első napján a' föld-indulás hátra hagyott. Ő itt a' Kapitányt meg-keresé, és jutalmat kéré azon szolgálatjáért, mellyet a' hajózás közben a' Hajós-legényeknek nyújtott; azonban szépen el-igazították ezen válaszfizal: elégednék-meg azzal, hogy az egész útban ingyen való táplálása vala.

Ez által Jelki leg-nagyobb szegénységre juta, a' rév-parton szomorúan fel's alá sétála, és a' hajóknak meg-jöveletek's el-menetelek eránt szorgalmasan tudakozódék. Az alatt értésére esék, hogy két Máltai hajók rövid idő múlva el-fognának indulni, és fok kérési után meg-nyeré, hogy a' kissebbikbe bé-fogadtaték. Mind a' két hajó négy nap alatt, kívánatos szele lévén, együtt

eve-

eveze, azután a' kissebbik a' Kapitánynak meghagyásából jobb felé fordúla, hogy meg-kémlélhesse, ha nem találkoznék-e valamelly ellenséges hajó körülöttök. Két nap alatt semmi ollyas nem akada szemeibe, és immár vízfőz-térni szándékozik, midőn a' kormányos fel-kialta, hogy egy öreg gallyát két kissebb hajóval szemlélné. A' Kapitány észre vevé, hogy tolvaj hajósok vólnának, és szaladást parantsola. Azonban egyfzer's mind olly erős szél támada; hogy az árbotz-fát egészen meg-rontotta. Immár nem vala semmi mód az el-szaladásban; ki ki tehát fegyverhez kapa, de a' Törökök mindenfelől a' hajót körül-vevék, azonnal ostromlani kezdék, és végre fegyveres kézzel hatalmokban ejték; az ellent állókat le-nyakazák, 's a' többieket, kik között Jelki-is találkozik, rabokká tevék; minden portékát, jószágot, sőt a' rabokat-is magok közt fel-ofzták, és Jelki a' kissebb hajóra által-hozaték: ez 24 evezős paddal bővelkedett, mellyeknek mindenikén 12 legény eveze. Ő ezen a' hajón hét egész hetet tölte, mellyeknek el-múlások után egy Országba juta, melly nála a' Török nyelvnek nem tudása miatt még most-is esméretlen.

a 5

Itten

Itten több egyéb rab társaival egy népes Városba által hozaték, és a' vásárban árrúba bortsattaték. Ő néki nagyobb ára vala, mint egyéb társainak, 's ezen okból vevője nem találkozik. A' tengeri tolvajok a' raboknak kezeiket vizsgálják, 's ugyan azokat, kiknek vastag és kemény bőrek vagyon a' markokon, úgymint alacsonyabb rendű embereket oltsóbban adják-el; ellenben mivel őtet az ő kezeinek gyengébb bőre miatt nemesebb születésből származottnak állíták lenni, ugyan azért drágábban árulák. Ő azután egy más Bachna nevű tengeri városba vittetetéek által, és ott egy Nemes Töröknek el-adaték.

Ez annakelőtte hasonlóképen a' tengeren tolvajkodott, most mindazonáltal vénségére nyugodalomba helyhezteté magát. Jelki tehát rab vala ezen Nemes Töröknek házában, ki mindazáltal igen jó és kegyes ember vala, 's ő véle három hónap alatt olly lágyan bánt, hogy Jelki a' rabságnak igáját alig érzette vőina, ha csak a' rabok' Gondviselőjök, mint egy kemény és goromba ember, valamint a' többi rabokkal, úgy ő véle-is gyakran kegyetlenebben nem bánt vőina. Maga az Úr csak-nem minden héten a' közelebb lévő szigetekbe által szokott hajózni, és ott

ott a' halálfzattal szerette magát mulatni; Jelki válaftzatott ezen szolgálatra.

Egykor meg-hagyá, hogy egy dereglyét előkészítenének, és azt riskásával, kávéval, vízzel, 's egyéb szükségeseikkel meg-raknák. Estve felé, midőn szinte készülőben valának az el-menésre, történt, hogy egy szomszéd Nemes Török az ő Urának más napra magát látogatásra, és egyszer 's mind ebédre ajánlá, kihez képest magának a' rab-ház' Gondviselőjének Jelkivel és egy gyermekével kellett el-mennie, és ezen vendégségre halakat fogdosnia.

Midőn a' partól immár jól el-távoztak, meg-hagyá a' Gondviselő, hogy a' vitorla ki-teríttesék, és Jelkit minden adatott ok nélkül igen kezdé tagolni. Ő azután a' vitorlákat maga fzedé öfzve, melly munkája közben testének felső részével a' dereglyéből felettebb ki-hajlott. A' Gondviselőnek ezen akkori helyheztetése Jelkit azon gondolatra hozá, hogy ezen adatott jó alkalmatossággal magát szabaddá tegye. Lábaiánál meg-ragadá a' Gondviselőt, és a' tengerbe lebuktatá; ez egy ideig a' habokkal küszködven, minthogy úfzni igen helyesen tudott, a' hajót igye-

igyekezett el-érni: Jelki mindazonáltal kezébe vévén egy kést, úgy mutatá magát, hogy azonnal a' kezeit el-fogná vágni, és ilyen módon kényszerítette őtet szándékától el-állani, 's a' part felé úfzkálni.

A' hajóban lévő gyerkötze fopázkodván, hogy majd ő reá-is fogna a' for érkezni, Jelki-nek a' lábaihoz borúla, és minden szolgálatját 's hívségét ígéré; Jelki bátorítá őtet, hogy ne féljen, és a' hajóját a' szelekre bízta. Hét nap és hét éjtfzaka szüntelen egyféle széllel hajóztak, melly idő alatt alvásban és virrasztásban egymást váltották.

Nyóltzadik napon egy nagy gályát vettek észre, Jelki tolvaj hajónak vélte lenni, és igen meg-ijede; de a' midőn jobban közelített volna, kerefztyén hajónak esmérte, mind a' ketten kezeit fel-emelték, és segítséget kértek: az idegenek az ő kezek' mozgásával intették őket közelebb járúlni, Ők tehát közelítettek, és szerentsésen a' gályába bé-fogadtattak, 's Jelki azonnal a' hajós legények közé igazítottatt.

Vale

Vale pedig ez egy Portugalliai gallya, 's Mákaó felé eveze. Egynehány hónapi hajózás után ezen gallya 1757-dik esztendőben Sz. Iván havában Mákaó' rév-partján szerentsésen ki-köte. Ez a' Kinának leg-fzélsőbb határán lévő város Portugalliabélieké, a' hol nekik nevezetes kereskedések vagyon. Itt Jelki a' Hajós Kapitány-nak életének nyilvánágos veszedelméből való megmentetéséért hálákat ada, 's tőle szabadságot nyere magának, nem tsak a' hova tétfenék oda fordúlni, hanem ezen kívül azon dereglyéért, mellyen szabadságba helyezettette magát, nyóltzvan Spanyol forintot le-olvasott néki a' Hajós Kapitány.

Szinte ezen a' rév-parton találkozik egy Kinai gallya, mellynek el-tökéltett szándéka Kantonba Kinai Birodalomnak egy híres városába vala. Jelki azon gallyának Kapitánnyával olly okkal alkudott-meg, hogy 18 Spanyol forintnak le-fizetéséért őtet magával el-vinné. Már most a' Török gyerkötze eránt kellett gondolkoznia; ez síránkozék, és kéré Jelkit, hogy őtet el-ne hagyná, de mivel őtet a' Kinaiak a' gallyába nem akarák bé-fogadni, Jelki tehát őtet a' Portugallia-

lia-bélieknek 60 Spanyol forintot el-adá, Maga pedig Kántonba való meg-érkezése után a' Hollandiai Konfulhoz Vint Úrhoz el-méne, meg-be-fzéllé néki az ő történeteit, és a' Hollandiai katonák közé szegődék; 's még azon esztendőnek Sz. András havában egy Hollandiai Iustitia nevű hajón Batáviába útaza. Ez a' város Jáva szigetén fekszik, és leg-nagyobb 's leg-híresebb minden egyéb Hollandiai napkeleti Coloniák közül; a' hová 1758-dik esztendőben Bóldog Afzony havában érkezék, és még két hónapig úgy mint katona szolgálta.

Azoknak el-telések után Parrai Péter Albertnek, a' napkeleti kereskedés Társasága Elöl-járójának értésére lett, hogy Jelki a' Szabó mesterséget ki-tanúlta; ő tehát a' maga házába fogadá őtet, hogy ott munkálódnék. Itt olly szerentsés vala Jelki, hogy még azon esztendőben a' Polgárok közé bé-vétetett.

Az alatt Jelki egy Angliai Szequin nevű A-rendásnak a' leányát el-jegyzé magának, olly reménységben lévén, hogy ezen házasság által az ő forsát meg-jobbíthatja; mindazáltal meg-tsalatozók reménységében. Mert ez az ő Ipa noha

bir-

birtokos volt, az ő nyomorúlt környűl-állásiban is épen nem segített rajta.

De Jelkinck még ezeknél sokkal nagyobb nyomorúságokat kellett várnia. Egy bizonyos Kis-afzszony' számára bársony jegy-ruhát nyere munkába, mellyet hogy szaporán el-készítsen, meg-hagyattatott; ő némelly Indusokat segítségül hívva magához, és egész éjfélig rajta munkálódék. Egy Indus az olajjal teli edényt, a' melly nekik világíta, vigyázatlanul a' ruhára fel-fordítá. Jelki ijedtében magán kívül lévén, korán reggel a' Hollandiai Társaságnak árrúk-házába mégyen, kilentz réfnyi bársonyt ki-keres, és az említett Társaság' Elöl-járójának nevét a' könyvbe bé-íratja. A' ruha el-készül. Más nap Jelki pénzt fzed öszve mindenütt, és a' hitelre vett bársonyt ki-fizeti. Egy hónap múlva az említett Elöl-járónak az ő házába küldött árúknak az Ausztig-lijé szokás szerént által adatik: a' Hitvese meglátja azon bársonyt ott fel-jegyezve, nem tekéntvén arra, hogy a' bársony ki-fizettetett, felet-tőbb meg-haragszik, nagy lármát téfzen a' házbán, és a' dolgot az Urának meg-jelenti. Azonnal keresve keresik ezen tsintalanságnak szerző-jét. Jelki az Elöl-járónak lábaihoz borúl, meg-be-fzél-

szélli fzerentsétlen esetét, és botsánatot kér; de az Afzizonynak az Ő haragia meg-nem engedeltethetett, az Elöl-járó ki-ád rajta, 's meghagyja, hogy Jelki ismét a' katonák közé vízfza térjen, és más napra Kejlán szigetébe vegye útját, holott a' Hollandusok Kandi Királlyal hadakoztanak. De mivel Jelki Polgár vala már, ahozképest Őtet azonnal *Chergeant*nak 24 forint hópénz' ki-jaráffal ki-hírdette.

Jelki a' meg-hagyott napon 1760-dik esztendőnek elején egyéb katonákkal Bataviából való-sággal meg-indul, minekutánna feleségét az Ő Attyának által adta 's ajánlotta volna. Három hónapig múlata Kejlánban a' táborban: annak-utánna ezen szigetnek kommandérozó Gyenerálisától parantsolatot nyere, hogy egy fa-héj fűszerszámmal meg-rakott, 's Batavia felé induló hajót egész Banda szigetéig némelly katonákkal el-kísérjen. Oda való meg-érkezése után ismét el-rendeltetett, hogy egy más hajót, melly szeretsen-diókkal meg-rakott, tovább egész Amboine szigetéig, és ismét onnan egy más szegfűszerszámmal meg-tölt hajót egész Ternaté szigetéig, a' hol a' Hollandusoknak némelly erős-

sége-

ségeik vagynak, el-kísérjen. Itt Jelki a' vár-őriző katonák közé tafzittatott.

A' Hollandusok Ternaté, Molir, Makhiám, és Giloló szigetek' Királyától temérdek fok szegfűszerszámmal szednek-bé esztendőnként, mellyel Ők ki-zárván minden egyéb nemzetséget, felet-tőbb hasznos kereskedést űznek egyedül. Ísz-re vették, hogy azon fűsikák, mellyeken a' szegfű terem, napról napra hova tovább mind inkább szaporodnának, és tartottak, ne talán idővel ezen jószágból más nemzetségek-is részesüljenek. Ahozképest ezen Királlyal olly okkal meg-alkudtak, hogy a' kelletténél fellyebb való fűsikák ki-írtatnának, tőlök pedig, úgy-mint Hollandusoktól minden ki-vágatott fűsikáért tizenkét forintok le-olvastatnának: ezen alknak hitelesebb véghez vitelére Jelki 24. Hollandussal, és 140. Szeretsennel oda botsát-tatott.

Azonban a' Kalahznak tudatlansága miatt Jelki az Ő társaival a'féle vétket követett-el, hogy az esméretlen határon által egy szomszéd vad nemzetség' Királyának birodalmába bé-le-lett. Ez a' Szeretsenek' tartománya Papónynak

b

ne-

neveztetik. A' vad emberek mindenfelől öfz-
ve futának, és meg-támadák Öket; az Ő In-
dusai, kik a' futásban az Európabélieket fok-
kál fellyül-haladják, a' tüskés bokrokon által
mind el-fzaladtak, ellenben a' Hollandusoknak
nagyobb része le-vágattatott, kilentzen pedig
el-fogattattak, és azonnal egymástól el-válasz-
tattak.

Jelki, ki az el-fogattattak között találko-
zék, egy oda való Fő embernek által-adattatott,
és egy tömlőzbe, melly inkább egy kalitkát ké-
peze, bé-zárattatott. Más nap azon Fő ember-
nek a' leánya, mintegy 16 esztendőös leányzó a'
tömlőzhez járula, Jelkit fokáig nézé, és annak
történetén meg-illetődni látszatott; végre je-
lek által értésére adá, hogy kevés idő múl-
va fel-fogják darabolni, és ofztán meg-eszik.
Jelki előtte térdeire borúla, és segítségét ké-
re: a' leány jelek által tudtára adá, hogy
gondját fogná viselni, ha Ő ismét az Ő hoz-
zá való hajlandóságát meg-nem fogná vetni:
Jelki örökké tartó fzerelmet és háládatosságot
ígére.

Kilen-

Kilentzedik napon a' Szeretsen leány ötet
ismét meg-látogató, vígafztalá, és bizonyossá te-
vé segítsége eránt. Éjfélikor Jelki a' tömlőz' aj-
taját egyszeriben nyitva látja; a' leány két In-
dusokkal bé-lép, ötet kezénél meg-fogja, és
szoros ösvényen egy erdőn által egy folyóhoz
el-vezeti, holott egy immár kéfzen lévő ladik-
ba mind a' ketten bé-hágnak, a' két Indus sza-
porán evez, és le-felé hajóznak. Valóban mefz-
fze jutának, és már a' tengertől távol nem va-
lának, midőn oldalfélt egy nagy tóba bé-botsát-
kozásnak, azon által menének, és végre egy
tsekély vízre akadának. Jelki és a' Leány a' vi-
zet által gázolák, az Indusok pedig a' ladikot
vonák, és az által-járáffal le-nyomattatott nádat
fel-emelék, hogy a' nyomokra ne akadhasson
valaki.

Végre egy puszta Tartományba jutának,
mellyben tizen-három hónapig minden emberi
társaságtól el-távozva éldégélének; bokrokból
tsinált egy kis gunyhó vala az Ő lakások, azon
két Indus az Ő bújdósásaikban késérőik, Ő né-
kik itt-is híven szolgálnak; kókos-diók, az úgy
nevezett Paraditsomi fügek, halak, rákok, és
tekenős-békák valának az Ő táplálások. Jelki a-

b a

zon

zon egész idő alatt szüntelen némelly elmebeli betegséget szenvedé, melly-is őtet végre tellyességgel meg-erőteleníté; azon hív Leányka pedig mindenképen igyekezett őtet vigasztalni. Ha látta, hogy Jelki vidámabb, azonnal ő-is vig vala, ha látta, hogy szomorú, tehát siránkozni kezdett, és végre ott való lakásoknak 13-dik hónapjában betegségben ese, mellyben sem Jelki, sem azon két Indusok nem fegíthettek rajta, 's ugyan abban meg-is halálozék. A Szeretsenek nem szüntek Jelkit vigasztalni, és kérdezék őtet, ha nem parantsolna-e a' megholt Kedvesének testéből egy étket maga számára tsináltatni: de Jelki imádkozék érte, és a' testét el-temetteté.

Az Indusok az ő szolgálatjokat mint annak előtte, úgy folytaták tovább-is. Ő mindazonáltal el-tökéllé magában, hogy a' pufztát ott fogná hagyni, és kívánva kívánta, hogy egy hajót szemelelhetne mennél előbb. Őt nap múlva egy Kinai hajót veve észre, melly Ternáté szigetéből Batavia felé evezé. Pizáng-fának hofzfű leveleit egy póznára fel-kötözé, a' póznát magosan fel-emelé, és a' levegőben mind addig ide 's tova mozgató, míg a' Kinaiak ezen jel-adást észre

észre vevék, és egy tsónakot a' part felé küldének, mellyen ő az ő két Indusaival a' hajóba által-hozattaték.

Jelki ezen a' hajón szerentsésen Bataviába érkezék, azonnal az úgy neveztetett Vizi-kastélyba méne, és ott a' katona ruhát ki-kéré magának. Itten értésére lett, hogy az ő távozása alatt Messel Úr, ezen Városnak leg-főbbik Helytartója e' világból ki-műla, az ő fő Tifztsége mindazonáltal Parrai Úr által, a' napkeleti kereskedés Társaságának Elöl-járója által ki-pótoltatott légyen. Ehez tehát Jelki azonnal el-indúla, és lábaihoz borúla: a' Helytartó tüstént meg-esméré, az ő véle való kemény bánásáról meg-emlékezék, fokáig mozdulatlan marada, és végre a' szemeit el-fordítá róla, mert azok könyvekkel meg-telének. El-beszélteté magának az ő történeteit, magát okozá, és hozzá tevé, hogy eránta minden Hollandiai Tartományokba írt légyen, de leg-kissebbet sem érthetett felőle: azután vigasztalá őtet, és meg-ígéré néki, hogy mind azt, valamit roszfszat tselekedett vele, jó-akarattal helyre hozza.

Jelki ezen vizafiztalással fel-bíztattatott lévén, az Ipához fiete, Hitvesét és leánykáját meg-ölelé. Rövid idő múlva a' Helytartó által küldte néki 500. Tallért, színt annyi palatzk bort, és 300. palatzk fert, hogy ezeken a' szükség-séges házi eszközöket magának meg-fzerezhesse, és az ő el-vezített erejét ismét vizfsza-nyerhesse. Ez időtől fogva olly jónak és hajlandónak mutatá magát a' Helytartó hozzája, hogy Attyának helyét valósággal ki-potolá.

Leg-először a' Polgárságnál Zászló-tartónak tevő, és egyszer 's mind minden Pogány 's Mahometi árváknak Gondviselőjévé nevezé. Ez által minden Indiai 's Kinai árvák' fel-nevelése az ő értékjeknek gondviselésével reá bízattatott.

Ezek után az ő Jól-tévője azzal a' szabad-sággal méltóztatta őtet, hogy pénzért kézf városi kötsit tizenkettőt tarthasson, és hogy a' költséget, mely a' kotsikra, lovakra, hatvan Inasokra, 's egyéb oda tartozandókra szükség-séges vala, annál inkább győzhesse, arra pénzt néki bőven költsön ada. Jelki az által nem

kis

kis nyereséget fzerze magának, és kevés idő múlva látomos gazdagságra kapa; kihezképest ő végre ezen ő néki engedtetett jutt nagy haszonnal ismét el-adá.

Azonban a' Helytartó még sokkal több és nagyobb jó-akaratit száná nékie. Ő az ő pénz-béli Cassájával szabad élest engede nékie, és Jelki' tetszésén álla, mikor és mennyi pénzt akara a' maga fáját kereskedésére venni; minden nyereség az övé vala, egyedül a' Kapitálíft tartozott vizfsza-téríteni. Ez által néhány esztendő múlva olly nevezetes gazdagságra teve szert, hogy egy 1400. házból álló jószágot meg-veve, és kevés idő múlva az ő jámbor 's tsendes bánásával minden Zsellérjeinek fzerelmeket meg-nyeré, ámbátor mindnyájan rész fzerént Pogányok, rész fzerént pedig Mahometick valának.

Idő múlva Kapitány-Hadnagygyá tettetett a' Polgárságban, és a' Városi Tanács' tagjának, 's végre fzíntén Hollandiai Gubernumbéli Titkos Tanácsosnak választatott. Ezen Tiszt-viselesben valamint a' napkeleti Indiai Társaságot, színt úgy magát az Országot illető leg-fontosabb

sabb dolgok reá bizattattak. Első foglalatossága vala a' Japóniába való követsége, holott a' drága ajándékok által azt végzé, hogy a' Hollandiai Respublikának keresete bé-teljesítette.

Más alkalmatossággal Bandába, ama' Jáva fzigetében lévő, 's mezője terjedő Birodalomnak Fő-városába követségbe küldetett, hogy az igen öreg Királynak a' Hertzegét meg-koronázná, minekutánna a' Király a' Respublikát megkereste, hogy a' Hertzeg tétessék helyében. Ez a' Király annakelőtte nem függött senkitől, de 1683-dik esztendőben a' Hollandusok őtet meghódíták, a' kiktől még e' mái napig-is az ő Királyi Várában bé-zárva őriztetik. A' véghez vitt koronázat után az öreg Királytól Jelki egy igen drága tobák-tartóval meg-ajándékozott.

Ismét el-rendeltetett Jelki, hogy némelly Mérséklőkkel a' Palumba fzigetén, melyet az Indusok Flambának neveznek, egy alkalmatos helyet keresne-kí, a' hol egy erős vár építtetnék-fel. Itt alkalmatossága vala egy igen tsudála-

dálatos látományhoz: mert szint' akkor ezen fzigetbéli Király meg-halálozék, és nyóltzvan feleséget hagyott hátra, mellyeknek a' Király' halála után az Orfszágnak szokása szerént meg kellett égettetniük.

Ezen szokásnak az eredete ilyen: A' régi időkben a' Királyi Feleségek annyi zenebonát okoztak, hogy egy Király-is alig érhettelel természeti halálát; kihezképest olly törvény szabattatott, hogy jövendőben a' Király' feleségének lenni tsak az engedtetnék, a' ki egy jeles alkalom által arra kötelezné magát, hogy ő-is a' Király' halála után meg-akarna halni. Ez időtől fogva egy Király sem halt-meg erőszakosan, mert most immár ezen feleségek, tsak azt óhajtották, hogy az ő Királyok mennél öregebb leheffen.

Ezen szomorú látomány, mellyen Jelki jelen vala, nagy pompával állítatott-elő; mert azonnal a' Király' halála után az egész Orfszágból a' Fő-városba számos nép öfzve-gyülekezék, valamint szinte a' Királyi Feleségeknek az ő rokonyik-is. A' ki-fabott napon ezen aranynyal 's drága kövekkel fel-ékesítettett Afzfonyok

nyok hofzfú sorral a' Templom felé mende-
gelének, mindenikét közülök két Bálvány-pap
kíséré, kik közül az egyik egy handsárt, a'
másik egy fejer galambot vitt a' kezében. Mi-
dön ezek az Afzfzonyok a' ki-rendelt helyre
el-érkeztek, az Ő rokonyiktól bútsút vevének,
és az Ő drága ékességeiket emlékezetül fel-
oszták közöttök, akkor a' galambot ki ki kö-
zülök a' Bálvány-paptól el-fogadá, és a' leve-
gő-égbe ezen szavakkal fel-repülteté: „Vala-
„ mint ez a' galamb a' szabad levegő-égbe
„ repűt az én kezemből, színt úgy én-is az
„ én Férjem után a' Király után kívánok re-
„ pűlni. „ Mihent ezen szavakat ki-mondák,
azonnal az a' másik Bálvány-pap annak az
Afzfzonynak, kit oda kísére, a' handsárt a' fzi-
vébe döfé. Minekutánna ilyenképen mindnyá-
jan ki-múlának, az Ő testeik egy rakás-fára
helyhezftettek, 's meg-égettettek.

Ezen fzerentsés környűi-állások, melyekben
Jelki talála most immár magát, még-is olykor
kedvetlen dolgokkal fel-váltattak, melyeknek
az emberi élet alája vagyon vetve. Az Ő hit-
ves-társa, kitől még most-is életben lévő két
leány-

leánykája vala, 1772-dik esztendőben ki-műlék
e' világból. Ezen febe, még bé-sem gyógyúlt,
hogy a' Helytartónak az Ő leg-nagyobb Jól-té-
vőjének halála 1775-dik esztendőben Karátson
havának 28-dik napján az Ő szívének új febet
okoza. Ez időtől fogva Jelki olly szomorú
kezdett lenni, és az Ő teste' erejében olly lan-
kadást szenvedé, hogy mindnyájan az Ő meg-
gyógyulásán nagy kétségbe estek.

De akármi szomorú 's kedvetlen vala, a-
zon kívánsága mindazáltal még inkább hatal-
mot vett rajta, hogy annyi idő múlva az Ő
házáját, és az Ő atyafiait még egyszer meg-
fzemlélhetné. Az Ő leányi és az Ő jó baráti
ezen kívánságát észre vevék, és azért javaso-
lának néki, hogy az Ő kívánságának eleget ten-
ne, és azon noha hofzfú útját eleibe venné.
Jelki tehát az Ő házi állapotját rendbe szedi,
leányit az Ő fzfomszédjainak gondviselésekben
atyai módon ajánlja, és azon két Szeretsnennel,
kiket Paponyból magával ki-hozott, és maga
házánál háladatosságból tart vala, egy Goken-
dorf nevű Hollandiai hajón Mindszent havá-
nak 25-dik napján 1776-dik esztendőben Ba-
taviá-

táviából meg-indúl, melly hajóval Karátson havának 31-dik napján azon esztendőben a' jó reménységnek hegy-fokát el-éri, holott valá-mint maga, úgy a' két Szeretsenek-is nehéz be-tegségbe esnek, mellyben az utólsók meg-is ha-lának.

Jelki ellenben magához tére ismét, és egy más Kinából érkező, Serres nevű Hollandiai hajót vára, mellyen az ő hitvesének atyafia, Forst Uram, Kapitány vala. Ezen hajó kevés idő múlva valóban el-is érkezett. Jelki Szent Iván havának 6-dik napján 1777-dik esztendő-ben ismét vele útnak erede, és Kis-aszfzony havának 30-dik napján Ámszterdami rév-partra ki-fzalla.

Onnan Angliába fordúla, hogy az ő Ipát, ki 1762-dik esztendőben Batáviából az ő Or-fzágába visszfa-tére, meg-látogathatná. Ott va-ló rövid mulatása után ismét Ámszterdamba visszfa-méne, és onnan Bétsnek vevé útját, hová az oda fenn említett esztendőben Mindfzent ha-vának 2-dik napján érkezék, és Bátyának a' há-zánál vevé szállását. Itten azon szerentséje e-sett,

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

sett, hogy mind a' két Tsáfsári Királyi Felsé-gek előtt meg-jelenhetett, és nékiek az ő törté-neteit el-beszélhette, melly időben alkalmasos-sága adódék, némelly ritka darabokat, mellye-ket Indiából ki-kozott magával, alázatosan lá-baihoz le-tenni, ő ellenben egy arany médál-lyal 's egy arany tobák-tartóval meg-ajándékoz-tatott.

